

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชาชีพ

นางนวลจิตต์ เขาวีร์ดีหงส์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-609-4

I 1519114X

018278

THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL EMPHASIZING ON
MOTOR SKILLS FOR VOCATIONAL TEACHERS

Ms. Nuanchit Chaowakeratipong

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy

Curriculum and Instruction Program
Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-609-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชาชีพ
โดย นางนวลจิตต์ เชาว์กัรติพงษ์
ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรคชช.บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา แชนมณี
รองศาสตราจารย์ ดร.เมธี ปิตินานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศึกษบัณฑิต

พร วิชา

----- คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชาภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

สุวิไลกุล

----- ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา โขวิไลกุล)

กิตติมา แชนมณี

----- อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา แชนมณี)

จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช

----- กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช)

ทวิวัฒน์ ปิตินานนท์

----- กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวิวัฒน์ ปิตินานนท์)

ชาญชัย ศรีวิวัฒน์

----- กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ศรีวิวัฒน์)

นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์ : การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชาอาชีพ (THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL EMPHASIZING ON MOTOR SKILLS FOR VOCATIONAL TEACHERS) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แคมมณี , รองศาสตราจารย์ ดร.เมธี ปิลันธนานนท์, 480 หน้า ISBN 974-581-609-4

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชาอาชีพให้เป็นระบบระเบียบ และมีประสิทธิภาพ การวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็น ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่สองเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน และขั้นที่สามเป็นการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 7 องค์ประกอบ คือ ความสำคัญและความเป็นมา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของรูปแบบฯ ความเชื่อพื้นฐาน และหลักการของรูปแบบฯ ลักษณะของรูปแบบฯ กระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบฯ และข้อเสนอแนะในการใช้รูปแบบฯ

องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการศึกษารายละเอียดของหลักสูตรรายวิชา ขั้นการวางแผนการสอนระยะยาว ขั้นการวางแผนการสอนรายหน่วย และการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การเสนอรูปแบบฯ ได้เสนอพร้อมกับคู่มือการใช้รูปแบบฯ ซึ่งเป็นส่วนขยายความในขั้นตอนการดำเนินการตามกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยเสนอเป็นหลักการ แนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนการดำเนินการ เครื่องมือที่ใช้ ตัวอย่างการดำเนินการตามขั้นตอน และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อครู การเขียนรายละเอียดดังกล่าว มีลักษณะเป็นเชิงระบุให้ปฏิบัติตามได้ (Prescriptive) มากกว่าลักษณะบรรยาย (Descriptive) ลักษณะดังกล่าวทำให้ครูสามารถปฏิบัติตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบฯ ได้ทันที

ในขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบฯ ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ คือ การสอนทักษะปฏิบัติ 3 ลักษณะ ได้แก่ การสอนทฤษฎีก่อนปฏิบัติ การสอนปฏิบัติก่อนสอนทฤษฎีและการสอนทฤษฎีและปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน สามารถเลือกใช้ตามเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมตามเกณฑ์ข้อเสนอแนะในรูปแบบ ลักษณะดังกล่าวทำให้รูปแบบฯ มีความยืดหยุ่นและใช้ได้ครอบคลุมกับการสอนทักษะปฏิบัติในสายวิชาอาชีพสายต่าง ๆ

จากการทดลองใช้รูปแบบฯ ปรากฏผลว่า รูปแบบฯ นี้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกประการ กล่าวคือ มีความตรงตามเนื้อหา ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย รวมทั้งด้านพุทธิพิสัย และจิตพิสัย ตามเกณฑ์ที่กำหนด ครูมีความพึงพอใจในการใช้รูปแบบฯ และผู้เรียนมีความพึงพอใจที่ได้เรียนตามแบบของรูปแบบฯ นี้ด้วย

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์
ภาควิชา .....
สาขาวิชา ..... หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C040036 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEY WORD : INSTRUCTIONAL MODEL/MOTOR SKILLS/INSTRUCTIONAL MODEL EMPHASIZING ON MOTOR SKILLS/VACATIONAL EDUCATION

NUANCHIT CHAOWAKERATIPONG : THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL EMPHASIZING ON MOTOR SKILLS FOR VOCATIONAL TEACHERS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. TISANA KHEMMANT, Ph.D., ASSO. PROF. METHI PILANTHANANON, Ph.D., 480 PP. ISBN 974-581-609-4

The purpose of this study was to develop the instructional model emphasizing on motor skills for vocational teachers. The model would be developed as a systematic and effective model. The research procedures consisted of 3 steps : (1) analyzing the basic data, (2) developing the instructional model, and (3) experimentation of the instructional model

The developed model consisted of 7 main components : (1) significance of the proposed model, (2) objectives, (3) scope of the model, (4) basic assumptions and principles of the model, (5) the characteristics of the model, (6) process of instructional management, and (7) suggestions.

The process of the instructional management consisted of 4 steps : (1) analyzing the curriculum of the separated courses, (2) longitudinal lesson planning, (3) unit lesson planning, and (3) process of teaching-learning activities.

The model was offered along with the manual which was the extended part of the step of processing the instructional management. The fundamental principles, ways of practices, procedures, instructional, examples of the process, and suggestions for teachers were presented in the manual. The details in the manual were practical and prescriptive. Therefore, the teachers could follow the instructional process.

The step of the process of the instructional management consisted of 3 teaching types of motor skills, namely, (1) teaching theory before practices, (2) practices before teaching theory, and (3) teaching theory and practices simultaneously. The teachers selected the teaching of motor skills according to the suggested criteria. Therefore, the model was flexible. It also covered all of the teaching of motor skills for various vocations.

From the experimentation, the developed model was found to be effective according to the following criteria : The model shows content validity and the learners acquired the psychomotor, cognitive, and affective domains according to the defined criteria. The teachers were satisfied with the model. The learners were also satisfied with the learning from the model.

ภาควิชา คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

ปีการศึกษา 2534

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีอาจสำเร็จลุล่วงได้เลย หากมิได้รับความกรุณาจากผู้มีพระคุณที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จำนวนมาก จนมีอาจกล่าวได้ครบถ้วน ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แหมมณี รองศาสตราจารย์ ดร.เมธี ปิณฑนานนท์ ได้กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำอย่างใกล้ชิด และเอาใจใส่อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ อนันต์ กรุแก้ว อดีตอธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่กรุณาสับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับดุษฎีบัณฑิต

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบฯ

ขอขอบพระคุณ พี่น้อง และเพื่อน นิสิตดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดร.ศรินทร์ วิกยะสิรินันท์ ดร.ชนาธิป พรกุล ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ และอาจารย์เรขา ก้องคุ้ม

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ธนะเรืองสกุลไทย ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการดำเนินการวิจัย

ขอขอบคุณ อาจารย์ชุ่มพล พงษ์พิงส์ สำนักบริการและทดสอบ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่ให้ความสะดวกอย่างยิ่งในการศึกษาเอกสารหลักสูตร

ขอขอบคุณ อาจารย์พิเชฐ จิระประเสริฐวงศ์ อาจารย์อรรมิศา นุชจำรูญ อาจารย์รุ่งสวารค์ วรณสฤทธิ อาจารย์นิภา ประจักษ์กิจ และอาจารย์เพ็ญศิริ วงศ์วิเศษ ที่ได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการทดลองใช้รูปแบบฯ

ขอขอบคุณสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และมูลนิธิศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุนนาค ที่ได้ให้เงินอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้

ขอโน้มระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อและคุณแม่ผู้ให้ชีวิตและสติปัญญาที่ใช้ในการศึกษาเล่าเรียน ท้ายที่สุด บุคคลที่จะลืมเสียมิได้คือ รองศาสตราจารย์ ชำนาญ เขาวงกิตพิงส์ และลูกชู้ชัญญ์ เขาวงกิตพิงส์ ผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือทุก ๆ ด้านและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงส์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนภูมิ.....	น
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาวิชาชีพ.....	10
ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวัดการเรียนการสอนวิชาชีพ.....	41
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน.....	81
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	96

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย	
ผลการวิเคราะห์เอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบ.....	124
ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบ..	147
ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของรูปแบบฯฉบับร่าง และข้อเสนอแนะของ ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	166
ผลการทดลองใช้รูปแบบฯ.....	168
5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	213
อภิปรายผลการวิจัย.....	215
ข้อเสนอแนะ.....	223
รายการอ้างอิง.....	224
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	236
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ร่วมพัฒนารูปแบบฯ.....	244
ภาคผนวก ค รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชาชีพ และคู่มือการใช้ฉบับสมบูรณ์.....	250
ภาคผนวก ง เกณฑ์ระดับคะแนนตัดสินผลสำเร็จทางการเรียนด้านจิตพิสัยและทักษะ พิสัยของผู้เรียนจากการทดลองใช้รูปแบบฯ.....	450
ประวัติผู้เขียน.....	480

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	ตารางแสดงการเชื่อมโยงประเด็นสำคัญของทฤษฎีประยุกต์สู่การสอนทักษะปฏิบัติ	51
2	กลุ่มรายชื่อสถานศึกษาที่ใช้ในการวิจัย.....	101
3	รายการสาขาวิชาอาชีพ ในแต่ละสาข/กลุ่มวิชาที่เลือกมาศึกษา.....	108
4	สาขาวิชา/สาขวิชา รายวิชา สถานศึกษา ชั้นปี จำนวนนักศึกษา และระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบฯ.....	118
5	ผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของผู้เรียน.....	178
6	ผลสำเร็จทางการเรียนด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัยของผู้เรียนสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม.....	180
7	ผลสำเร็จทางการเรียนด้านจิตพิสัยของผู้เรียนสาขาวิชาคหกรรม.....	182
8	ผลสำเร็จทางการเรียนด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัยของผู้เรียนสาขาวิชาเกษตรกรรม	184
9	ผลสำเร็จทางการเรียนด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัยของผู้เรียนสาขาวิชาบริหารธุรกิจ	186
10	ผลสำเร็จทางการเรียนด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัยของผู้เรียนสาขาวิชาศิลปกรรม.	188
11	ผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยและทักษะพิสัยผู้เรียนรวม.....	190
12	ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการสอนหน่วยการเรียนที่ทดลองกับหน่วยการเรียนอื่น.....	193
13	ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครูในหน่วยการเรียนที่ทดลอง.....	195
14	ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาคหกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูในหน่วยการเรียนที่ทดลอง.....	198
15	ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาเกษตรกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูในหน่วยการเรียนที่ทดลอง.....	201
16	ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูในหน่วยการเรียนที่ทดลอง.....	204
17	ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูในหน่วยการเรียนที่ทดลอง.....	207

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1	การจัดระบบบริหารงานของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.....	25
2	แผนภูมิแสดงลักษณะเฉพาะของความเป็นครูช่าง.....	36
3	แผนภูมิแสดงสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ในวิชาชีพครูช่าง.....	37
4	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน.....	41
5	ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำ.....	42
6	ปฏิสัมพันธ์ของการเรียนรู้ด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย และทักษะนิสัย.....	46
7	การจัดแบ่งกลุ่มวิชาและสาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม.....	63
8	การจัดหมวดหมู่กลุ่มวิชาในสายศิลปกรรม.....	79
9	การดำเนินงานในขั้นตอนการวิเคราะห์ลักษณะการจัดการเรียนการสอน วิชาอาชีพที่ได้รับการยอมรับว่าดี.....	104
10	สรุปวิธีการดำเนินการในขั้นตอนการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับนโยบายและหลักสูตร วิชาอาชีพสายวิชาต่าง ๆ.....	109
11	สรุปวิธีดำเนินการในขั้นตอนการวิเคราะห์ลักษณะสภาพปัญหาและความต้องการ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพในปัจจุบัน.....	113
12	แผนภูมิแสดงกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชาอาชีพ.....	120

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย